

Geef kinderen de vrijheid waar zij
verantwoordelijkheid voor kunnen nemen

“Willen we kinderen en jongeren emanciperen, dan moeten we ze uitdagen om vanuit een veilige omgeving ervaringen aan te gaan”

Optimistische types zijn ze zeker. *Simone Mark, Marcel van Herpen* en *Adri van den Brand*: boegbeelden van Centrum Pedagogisch Contact (CPC). Toch voelen ze alle drie nu meer dan ooit de noodzaak om leraren en leiders te stimuleren om in alle vrijheid de volle verantwoordelijkheid te nemen voor hun pedagogische opdracht. In gesprek over het waarom en waartoe van hun gezamenlijke missie.

Met allebei jaren ervaring voor en in de klas - als leraar, pedagoog en schoolbegeleider - richtten Simone Mark en Marcel van Herpen zo'n zeven jaar geleden Centrum Pedagogisch Contact (CPC) op. Hun missie: bijdragen aan een samenleving waarin niemand is buitengesloten, iedereen meedoet en zich naar vermogen maximaal kan en durft te ontwikkelen. Daar kan samenwerkingspartner Adri van den Brand zich hélemaal in vinden.

Pedagogiek in praktijk

“Wij gaan uit van de drie psychologische basisbehoefte van de mens”, legt Adri uit. “Relatie, competentie en autonomie. Hoe belangrijk ook, met ‘psychologie’ alleen kunnen we in de klas niet zoveel:

daar kan juist de pedagogiek ons verder helpen. In ons geval de ecologische pedagogiek.”

De ecologische pedagogiek beschouwt de wereld als een netwerk van verschijnselen die onderling afhankelijk en verbonden zijn. Vanuit dat perspectief onderzoek je hoe je achterliggende patronen in ons pedagogisch handelen kunt herkennen en erkennen en in beweging brengt. Door in te zetten op het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen, stimuleer je hun motivatie en de zin om te blijven leren.

Ziedaar de drie (online) trajecten die Simone, Marcel en Adri ontwikkeld hebben en die gestoeld zijn op deze drie basisbehoefte: Pedagogisch ConTact,

Pedagogisch Tact en Sturen op autonomie. Marcel: "Aan de basis liggen natuurlijk veel meer belangrijke theorieën, over onder meer hechting, attributie en zelfdeterminatie. Waar wij van zijn: hoe vertaal je die wetenschap nu in de dagelijkse onderwijspraktijk? In je denken, doen en laten? Hoe zorg je dat je in contact bent met jezelf, zodat je dat ook met een kind kunt zijn? Weet je wat je moet doen, als je niet weet wat je moet doen? En op welke manier begeleid je jezelf en de groepen waarmee je werkt naar meer autonomie?"

Vrije, verantwoordelijke mensen

Al jaren werkt CPC met een groot team van professionals. Met elkaar bieden zij een rijk ontwikkelingsaanbod voor leraren, leiders, bestuurders en teams. Een greep: (online) trajecten, masterclasses, begeleidingstrajecten, coaching op de werkvloer, lezingen, workshops, boeken en publicaties, webinars, podcasts, filmpjes en allerlei andere inspiratie zoals Q&A's. Elk jaar is er ook het drukbezochte CPC Congres.

"Het gaat om de ervaringen dichtbij het echte leven zelf"

- SIMONE MARK -

De CPC'ers brengen hun eigen specifieke kennis en ervaring mee en zetten die in om het pedagogisch vakmanschap in scholen te helpen versterken. De gezamenlijke drijfveer: vrije én verantwoordelijke mensen, die hun leven betekenisvol vormgeven in verbondenheid met anderen.

Altijd binnensluiten

"Als wij willen dat kinderen en jongeren opgroeien tot evenwichtige, veerkrachtige mensen die er straks ook voor hún kinderen kunnen zijn, dan moeten zij veilig

kunnen opgroeien”, zegt Simone. “Dat begint met: altijd binnensluiten. Zorgen dat kinderen en jongeren erbij horen. Dan kunnen zij zich optimaal ontwikkelen.” Idealiter vorm je als team samen met ouders en het netwerk om de school heen een pedagogische gemeenschap. “It takes a village to raise a child”, illustreert Simone. “School moet daarin die veilige plek zijn waar een kind of jongere altijd terecht kan, en weer kan vertrekken om weer terug te kunnen keren.”

Dat is steeds belangrijker geworden nu de kerk, het buurthuis en ‘de buurt’ in dat ‘pedagogische dorp’ een steeds minder prominente rol spelen in onze sterk geïndividualiseerde samenleving. “Vroeger draaide het om die gemeenschap en hoorde je het woord ‘individu’ nauwelijks”, constateert Marcel. “Nu lijkt het bijna nergens anders over te gaan dan over het individu.”

Pedagogische belofte concretiseren

De school als veilige plek is prachtig. “Maar daar staat ook iets boven de deur”, zegt Adri. “Wat is als school je pedagogische opdracht?” Oftewel: wat beloof je kinderen, ouders en elkaar? En hoe concretiseer je die pedagogische opdracht in afspraken over bijvoorbeeld werkwijzen, zorg en kwaliteit?

Die pedagogische belofte waarmaken, doe je in de dagelijkse praktijk. En daar begint alles met relatie. Simone: “Bij pedagogisch contact gaat het erom dat je eerst met jezelf in contact bent, voor je beschikbaar kan zijn voor een kind of jongere.”

Marcel: “Bij baby’s start de relationele hechting. Peuters ontdekken hun autonomie. Vanaf de kleuterleeftijd draaien relatie en autonomie om elkaar heen. En dan wordt het complexer én is goede pedagogische begeleiding gewenst. Daarbij is het van belang dat kinderen leren dat hun vrijheid grenst aan de vrijheid van anderen. Verantwoordelijkheid leren nemen dus!” Een pedagogische ‘wet’ die dan geldt: geef kinderen alle vrijheid waarvoor ze de verantwoordelijkheid kunnen dragen. “Willen we kinderen en jongeren emanciperen, dan moeten we ze uitdagen om vanuit die veilige omgeving ervaringen aan te gaan”, onderstreept Marcel.

Ervaren en reflecteren

Ervaringen opdoen: dat is echt iets anders dan ‘burgerschap’ als vak, zoals dat bij scholen soms op het rooster staat. Simone: “Het gaat om de ervaringen dichtbij het echte leven zelf.” Binnen en buiten de school ‘het leven’ ontdekken dus, met alle paradoxen

en dilemma’s die je tegenkomt, op zoek naar krachtige ervaringen.

“Reflecteer je op die ervaringen en spreek je erover met elkaar: dán wordt het leren”, vult Adri aan. “In de kwaliteit van die gesprekken met leerlingen is winst te behalen. Dan worden het betekenisvolle ervaringen.” Marcel: “Dat is als pedagogen ons werk: daar de rijkdom uit halen.”

Vaak is dat leuk, maar niet altijd. Maar dat hoort erbij. Want van een beetje weerstand leer je juist. Het maakt je veerkrachtig. En dat is broodnodig. “Je kunt wel zeggen dat onze jeugd uit het lood is”, vindt Marcel. “Kijk naar hoeveel kinderen en jongeren gedemotiveerd zijn.” “We leven in een complexe tijd”, zegt ook Simone. “Als kind of jongere je plek vinden in deze wereld is niet makkelijk.”

Hoe kan het bijvoorbeeld zo zijn dat in ons welvarende en goed georganiseerde land het met zoveel kinderen en jongeren niet goed gaat? Of dat ze opgroeien met het idee dat zij psychisch ziek of afwijkend zijn? Over ‘veerkracht’ ontwikkelen valt natuurlijk veel meer te zeggen. En dat gaat ook gebeuren. “Veerkracht is ons thema voor het congres in 2024”, kondigt Marcel aan.

“Willen we kinderen en jongeren emanciperen, dan moeten we ze uitdagen om vanuit die veilige omgeving ervaringen aan te gaan”

- MARCEL VAN HERPEN -

Missie Centrum Pedagogisch Contact

CPC gelooft in een samenleving waarin niemand is buitengesloten, iedereen meedoet en zich naar vermogen maximaal kan en durft te ontwikkelen. Dat lukt alleen als wij kinderen van jongs af aan zó goed begeleiden dat zij opgroeien tot vrije, verantwoordelijke burgers die in contact zijn met zichzelf en de ander en die hun leven betekenisvol kunnen vormgeven.

Leraren en leiders in het onderwijs hebben hierin een cruciale rol. Zij zijn als autonome onderwijsprofessionals in hun pedagogische contact en pedagogisch handelen van grote invloed op de betrokkenheid en het welbevinden van hun leerlingen. CPC bekrachtigt leraren en leiders hierin en stimuleert ze om in alle vrijheid de volle verantwoordelijkheid te nemen voor hun pedagogische opdracht.

Daarvoor biedt CPC inzichten in dilemma's, opent nieuwe perspectieven, reikt kennis en inspiratie aan, leidt op en biedt begeleiding in de vaak complexe pedagogische praktijk van alledag. We zoeken altijd naar de grenzen van ieders mogelijkheden: dáár ontstaat groei en ruimte voor (zelf)bewuster pedagogisch vakmanschap.

Leren van het leven

Op het CPC Congres van 2023 met het thema 'vrijheid' gingen Marcel van Herpen en Peter Heerschop op zoek naar wat wij kunnen leren van de ervaringen van Israël van Dorsten, Erben Wennemars, Hama Jamal en Mirjam Draijer.

Simone is ervan overtuigd dat wie in contact wil zijn met kinderen, eerst in contact zal moeten zijn met zichzelf. Ze daagt opvoeders uit om te onderzoeken welke leraar, coach of trainer zij willen zijn. Hechting staat centraal in Simones werk, wat zij onder meer vertaalt in het traject Pedagogisch ConTact.

Meer over
Pedagogisch ConTact.

Marcel ziet het tegengaan van uitval en buitensluiten van kinderen als zijn pedagogische opdracht. Hij zet het welbevinden en de betrokkenheid van het kind centraal, waardoor de mensen belangrijker worden dan het systeem. Centraal in Marcel zijn werk staat Pedagogisch Tact.

Meer over
Pedagogisch Tact.

Adri draagt bij aan verbindend en inclusief onderwijs dat autonomie centraal stelt. In de ontmoeting met de ander leer je jezelf kennen. Daarom is het van vitaal belang dat de leraar zich weer verbindt met zijn passie en zichzelf insluit in dat wat het hart van het onderwijs vormt: de relatie leerling, leraar en leider. Centraal in Adri's werk staat Sturen op autonomie.

Meer over
Sturen op autonomie.